

Vischnaunca
Tujetsch

Invitaziun

2. Radunonza dil cussegl da vischnaunca

dil trienni 2020/2023

mesjamna, ils 7 d'october 2020, allas 20.00 uras
ella Sala Cristalla a Sedrun

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 01 dils 26-08-2020
3. Plazzament da plirs molocs sin intsches communal – credit d'impegn
4. Votaziun consultativa el connex culla revisiun dalla constituziun communal
5. Orientaziuns
6. Varia

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 01-2020/23 dils 26 d'uost 2020

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 01/2020/23 dils 26 d'uost 2020

allas 20.00 uras entochen allas 22.00 uras ella sala Cristalla a Sedrun

---

Presidi:	<i>Emprema part:</i> Martin Cavegn, president communal <i>Secunda part:</i> Ignazi Monn, niev president dil cussegl da vischnaunca	
Actuar:	Simon Collenberg	
Dumbravuschs:	Sabrina Flepp e Patric Deragisch	
Presents:	11 cusseglierAs, total 11 votantAs (<i>absolut pli 6</i>)	
Aspectaturs:	0	
Cusseglers/as:	Simon Beer, Rueras Arno Berther, Surrein Gebharda Berther, Rueras Toni Cathomen, Rueras Otto Curschellas, Sedrun	Patric Deragisch, Gionda Sabrina Flepp, Sedrun Guido Friberg, Sedrun Ignazi Monn, Sedrun Riccardo Monn, Gionda Cyril Steiger, Zarcuns
Suprastonza:	Martin Cavegn, president communal Renato Decurtins, gerau Gian-Reto Nufer, gerau	Guido Monn, gerau Daniel Schmid, gerau
Cumissiu da gestiu:	Primus Deragisch, Bugnei Baseli Huonder, Sedrun Severino Solèr, Cavorgia	
Perstgisas:	Reto Schmid, cusseglier	

Tractandas:

1. Avertura e beinvegni entras il president communal Martin Cavegn
2. Elecziun dil biro dil cussegl da vischnaunca
  - a) dus dumbravuschs e salters comunals
  - b) dus suppleants pils dumbravuschs
  - c) president
  - d) vicepresidente
  - e) actuar
3. Approbaziun dil protocol nr. 21 dils 24-06-2020
4. Elecziun dallas cumissiuns permanentas pil trienni 2020-2023
5. Elecziun dil vicepresidente communal
6. Saramentaziun dils novs commembers dalla suprastonza communal
7. Orientaziuns
8. Varia

1. Tractanda Avertura

Martin Cavegn, president communal:

Ei fa a mi grond plascher d'astgar beneventar vus all'emprema radunonza dil cussegl da vischnaunca dil niev trienni 2020-2023. Dapi ils 1 da fenadur 2020 sundel jeu en uffeci, pia rodund dus meins. Els Stadis Uni vegn ina bilanza mintgamai tratga suenter ils emprems 100 dis. En quei connex vegnan las midadas ch'il niev president ha introduciu eifer quei spazi valetadas. Naturalmein savein nus buca cumparegliar las obligaziuns e pusseivladads dil president dall'America cun talas dil president communal. Tonaton vi jeu informar il cussegl da vischnaunca sur da miu engaschi politic entochen il di d'oz.

Jeu vegnel meinsvart dumandaus sco jeu sesentel en miu uffeci. Sin quella damonda rispundel adina ch'jeu seigi siglius sin in tren ch'era gia en moviment. Igl ei buca pusseivel da trer ils freins d'urgenza per inagada mirar tgi che sesa el tren e tgei che quella persuna fa en siu plaz. Jeu hai l'impressiun ch'jeu sun in conductor. Jeu entrel mintgamai a Bugnei, mondel atras ils carrs dil tren e damondel mintga persuna per informaziuns. Tier quellas persunas s'audan ils emploiai, ils geraus, il pievel tuatschin, firmas incaricadas, vischnauncas vischinontas, instituziuns cantunalas, uniuns eav. Mintga 10 m secatta ina staziun, nua ch'il tren ferma. Leu entran nova glied ed autras persunas sorteschan. Silsunter cuntinuescha miu viadi atras il tren. La gronda sfida en quei connex ei da saver nua ch'jeu sun staus eri la davosa gada. Tgei cletg havein nus il meinatren, il menader dalla staziun ed ils ulteriurs collaboraturs che possibiliteschan ch'il tren sa cursar senza disturbis. Quellas persunas ein honzelias e plein motivaziun. Jeu sesentel bein el menaschi communal e sundel pertscharts ch'ei vegn a reussir a nus d'ademplier tuttas pretensiuns ch'ei avon maun.

Biaras convischinas e biars convischins contemplan mintgaton il tren cura ch'el cursescha sperasvi. Els san buca tgi ch'ei tut responsabels per il viadi cul tren. Ord quei motiv stuein nus informar il pievel tuatschin sillas «staziuns» davart quei viadi. Nies mied principal per talas informaziuns ei la Tuatschina. Vinavon havein nus era hosps ella Val Tujetsch che vesan mintgaton da lunsch quei tren. Nus savein far reclama per nossa vischnaunca el «tren» e cheutras plidentar quels hosps, per exempel cun informaziuns turisticas ni cun ina translaziun ella Tuatschina.

Enteifer ils 60 dis en uffeci hai jeu retschert ina buna survesta davart tuttas pendenzas. Jeu vegnel ad informar vus oz sut la tractanda Orientaziuns davart quellas pendenzas. Sin fundament dallas numerusas discussiuns cun emploiai, instanzas politicas e persunas privatas hai jeu medemamein saviu far in maletg. Ussa ha ein num da definir las prioritads. Nus havein uss la pusseivladad da tschentiar ils binaris ella direcziun necessaria ed ir comunablamein sin quei viadi. La direcziun actuala dil tren ei buca fallida. Las lavurs ein vegnidadas exequidas tochen oz endretg e cun la duida precauziun. Tonaton ein las pendenzas pil mument fetg grondas. Ei drova uss grond engaschi d'in e scadin. En special basegna ei in cussegl da vischnaunca che segida d'anflar bunas sligiazions. Per garantir quei drova ei grond interess e stentas per udir il meini dil pievel. Nus essan sfurzai da convocar biaras cumissiuns predeliberontas dallas qualas la suprastonza communal spera sin grond sustegn.

Il cussegl da vischnaunca sa pretender dalla suprastonza communal messadis bein elavurai. Ultra da quei san la suprastonza communal sco era il pievel tuatschin spitgar dil cussegl da vischnaunca ina buna preparaziun. Quei munta da s'informar ordavon per che las radunonzas dil cussegl sappien vegnir menadas speditivamein. Da tut temps ein ils interess surordinai dil pievel tuatschin da respectar - ils interess da pign e grond, da giuven e vegl e da Cavorgia entochen a Tschamut.

La suprastonza selegra sin ina buna collaboraziun cun il cussegl da vischnaunca e buca d'emblidar culla cumissiun da gestiun.

Cun quels plaids arvel jeu l'emprema radunonza dil cussegl da vischnaunca dil trienni 2020-2023.

2. Tractanda   Elecziun dil biro dil cussegl da vischnaunca

Martin Cavegn, president communal:

Il messadi cun las tractandas ei vegnius tarmess tier ad uras. Objecziuns ni amplificaziuns dalla gliesta da tractanda ein buca vengidas inoltradas. Il cusseglier Reto Schmid ha schau perstgisar per quella seduta. Persuenter ei il suppleant Riccardo Monn oz presents a quella radunonza. Il cussegl da vischnaunca ei cun 11 cussegliers cumplets ed igl absolut pli munta a 6 vuschs.

Il cussegl da vischnaunca ha d'eleger il biro dil cussegl da vischnaunca per igl εμπrem onn dil trienni 2020-2023 respectivamein per la perioda digl 1. da fenadur 2020 entochen ils 30 da zercladur 2023.

L'elecziun sco era il temps d'uffeci ein reglai els artechels 12 e 13 dil regulativ da fatschentas. L'elecziun dil president e dil vicepresidente succeda entras scrutini. President, vicepresidente, dumbravuschs e suppleants vegnan elegi per in onn. Ina reelecziun per in'ulteriura perioda ei pusseivla.

a) Dus dumbravuschs e salters comunals

Il cusseglier Otto Curschellas propona d'eleger Sabrina Flepp e Patric Deragisch sco dumbravuschs e salters comunals pigl εμπrem onn dil trienni 2020-2023.

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Sabrina Flepp e Patric Deragisch sco dumbravuschs e salters comunals pigl εμπrem onn dil trienni 2020-2023.

b) Dus suppleants pils dumbravuschs

La cussegliera Gebharda Berther propona d'eleger Cyril Steiger e Simon Beer sco suppleants dils dumbravuschs e salters comunals pigl εμπrem onn dil trienni 2020-2023.

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Cyril Steiger e Simon Beer sco suppleants dils dumbravuschs e salters comunals pigl εμπrem onn dil trienni 2020-2023.

c) President

La cussegliera Sabrina Flepp propona d'eleger Ignazi Monn sco president dil cussegl da vischnaunca pigl εμπrem onn dil trienni 2020-2023.

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia cun 10 vuschs (1 cedel vit) Ignazi Monn sco president dil cussegl da vischnaunca pigl εμπrem onn dil trienni 2020-2023.

Ignazi Monn, president dil cussegl da vischnaunca:

Jeu engraziel zun fetg per vossa confidonza. Jeu vegnel a far il meglier pusseivel en quei uffeci.

d) Vicepresident

Il cusseglier Guido Friberg propona d'eleger Arno Berther sco vicepresident dil cussegl da vischnaunca pigl'emprems onn dil trienni 2020-2023.

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia cun 10 vuschs (1 cedel vit) Arno Berther sco vicepresident dil cussegl da vischnaunca pigl'emprems onn dil trienni 2020-2023.

e) Actuar

Il president dil cussegl da vischnaunca Ignazi Monn propona d'eleger Simon Collenberg sco actuar dil cussegl da vischnaunca pil trienni 2020-2023.

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Simon Collenberg sco actuar dil cussegl da vischnaunca pil trienni 2020-2023.

3. Tractanda   Approbaziun dil protocol nr. 21 dils 24-06-2020

Il protocol nr. 21 dils 24-06-2020 vegn approbaus unanimamein.

4. Tractanda   Elecziun dallas cumissiuns permanentas pil trienni 2020-2023

Sco stipulau egl artechel 35 lit. a dalla constituziun communal ha il cussegl da vischnaunca l'incumbensa d'eleger las cumissiuns permanentas. Quellas elecziuns san succeder cun maunpli, aschilunsch ch'ei ha buca dapli candidats che posts ch'ei d'occupar.

Elecziuns:

Cumissiun da baghegiar (4)

Eligi cun maunpli vegnan:

Bruno Caduff, Sedrun (niev)
Franz Decurtins, Bugnei (veder)
Ursin Schmid, Bugnei (veder)
Hubert Solèr, Zarcuns (veder)

Suppleants (2)

Elegius cun maunpli vegn:

Marcus Munsch, Sedrun (veder)
Maurin Cavegn, Rueras (niev)

Cumissiun Bogn Sedrun (2)

Eligi cun maunpli vegnan:

Erwin Hendry, Sedrun (veder)
Désirée Willimann, Sedrun (niev)

Cumissiuun museum (2)

Eligi cun maunpli vegnan:

Tarcisi Hendry, Sedrun (veder)

Esther Berther, Camischolas (niev)

Cumissiuun da verificaziun (3)

Eligi cun maunpli vegnan:

Flurina Deragisch, Bugnei (veder)

Rezia Giger, Selva (niev)

Guido Flepp, Rueras (niev)

SanaSurselva - delegaziun

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Gian-Reto Nufer sco delegau dalla vischnaunca Tujetsch tier la SanaSurselva.

5. Tractanda   Elecziun dil vicepresident communal

La suprastanza communal propona dad eleger gerau Guido Monn sco vicepresident communal per il trienni 2020-2023.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Guido Monn sco vicepresident communal pil trienni 2020-2023.

6. Tractanda   Orientaziuns

Ignazi Monn, president dil cussegl da vischnaunca:

Resultats dalla votaziun communal dils 12 da fenadur 2020

A caschun dalla sesida dils 15-07-2020 ha la cumissiuun da verificaziun controllau ils resultats dalla votaziun communal dils 12-07-2020. La cumissiuun ha constatau ch'il resultat publicau constat culs cedels inoltra. Ord quei motiv supplichescha la cumissiuun da verificaziun da dar scarica al biro electoral, engraziun ad els per la lavur prestada.

Martin Cavegn, president communal

Repartiziun dils departaments:

Martin Cavegn (president communal)

Departament administraziun e finanzas: administraziun communal e personal, finanzas, uffeci funsil, stab da crisa, AlpTransit, cussegl d'administraziun energia alpina, cussegl d'administraziun Residenza Dulezi SA, Uniun purila Tujetsch, alps e pastiras.

Renato Decurtins (gerau)

Departament turissem ed economia: ustrias, Bogn Sedrun, representanza tier Sedrun Mustér Turissem, cussegli d'administraziun Residenza Dulezi SA.

Guido Monn (vicepresident communal)

Departament baghegiar, forestalesser ed ambient: affars da baghegiar, vias, auas, canalisaziun e sere-nera, baghetgs communalas, dismessa da neiv, mesiraziun e terminaziun, dismessa da rumians, explo-taziuns, forestalesser, manteniment infrastruttura turistica, santeri e clutger.

Gian Reto Nufer (gerau)

Departament sanadad, segirtad ed agricultura: affars da sanadad, affars socials, affars d'agricultura, lavur cumina, dismessa da cadavers, provediment e pumpiers.

Daniel Schmid (gerau)

Departament educaziun, cultura e sport: scolaresser, cultura, museum La Truaisch, schurmetg civil, mili-tar, Giuventetgna Cadi.

Organigram

Il president communal Martin Cavegn presenta igl organigram dalla vischnaunca Tujetsch. En quei con-nex declara el ch'ei dat da niev ina seduta dil cader. A quella fan mintgamai ils menaders operativs da tuttas partiziuns (Scola Sedrun, Bogn Sedrun, Administraziun communalas, Menaschi tecnic) part. La finamira ei da luvrar pli stretg ensemen denter las partiziuns e da nezegiar differentas sinergias. Ina ulte-riura incumbensa da quella gruppa ei da surluvrar il reglament da persunal.

Pendenzas actualas

Il president Martin Cavegn dat ina survesta sur dallas pendenzas actualas dalla vischnaunca Tujetsch. La gliesta ei aschuntada cheusut.

Leschas e reglaments	Stadi
revisiun - costituziun communalas	<i>cumissiu preparatorica</i>
revisiun - lescha da baghegiar	<i>cumissiu preparatorica</i>
revisiun - lescha da contribuziuns d'avertura	<i>pendent</i>
revisiun - lescha dalla taglia communalas	<i>pendent</i>
revisiun - reglament d'indemnisaziuns (autori-tads communalas)	<i>pendent</i>
elavuraziun d'in reglament da parcar	<i>en elavuraziun</i>
elavuraziun d'in reglament da campar	<i>pendent</i>
elavuraziun d'in reglament da multas	<i>pendent</i>
revisiun - regulativ da pasculaziun cumina	<i>en elavuraziun</i>

Contracts	Stadi
contract cun l'ASS AG pertuccont il bus local	<i>pendent</i>
contracts dils dretgs da baghegiar (zona d'industria)	<i>pendent</i>
novs contracts cun Swissgrid	<i>pendent</i>
novs contracts da lavur (persunal Scola Se-drun)	<i>en elavuraziun</i>
contract da concessiun e strategia dalla pro-	<i>en elavuraziun</i>

prietaria (energia alpina)	
contract cun l'armasuisse pertuccont il sittar e manteniment da vias	<i>en elavuraziun</i>
strategia turistica da SDT SA	<i>en elavuraziun</i>

Projects - concepts	Stadi
concept casa da giugs a Rueras	<i>en elavuraziun</i>
concept per la transformaziun digitala	<i>en elavuraziun</i>
concept Social Media en vischnaunca	<i>pendent</i>
concept da traffic dalla vischnaunca Tujetsch	<i>en elavuraziun</i>
concept da signalisaziun	<i>en elavuraziun</i>
concept da schubergiar halla plurivalenta Dulezi	<i>pendent</i>
concept per events sigl intsches communal	<i>pendent</i>
concept da vias e canalisaziun (impurtont per planisaziun finanziaria)	<i>pendent</i>
concept pil schurmetg dalla muaglia	<i>pendent</i>

Projects currents	Stadi
Co-Working-Space (1. fasa - sclarir basegns)	<i>en elavuraziun</i>
Pratica da miedi a Tujetsch	<i>en elavuraziun</i>
Project - Sanaziun ed eventuala engrondaziun Bogn Sedrun	<i>en elavuraziun</i>
Project – Casa Soldanella	<i>cumissiun preparatorica</i>
Casti da Putnengia	<i>en elavuraziun</i>
Senda sur il vitg	<i>en elavuraziun</i>
Sistem da datas pils menaschis communal (Dialog)	<i>en elavuraziun</i>
Midada dil Corporate Design (naven dil logo tier igl uoppen)	<i>en elavuraziun</i>
Project - pagar cun carta e twint al spurtegl	<i>pendent</i>

Ulteriusas pendenzas	Stadi
Cumpra zona d'industria	<i>pendent</i>
Cass giuridics	<i>pendent</i>
Carta d'intervenziun	<i>en elavuraziun</i>
Cuolm da Vi, niev concept da segirtad	<i>en elavuraziun</i>
Registraziun da tuttas clav en in sistem electronic	<i>pendent</i>
Sclarir l'introducziun dalla registraziun dil temps electronica	<i>pendent</i>
Revisiun totala dalla planisaziun locala	<i>pendent</i>
Sanaziun dalla staziun dalla MGB	<i>pendent</i>
Contract da servitut cun l'ASS AG	<i>pendent</i>
Nova organizaziun dil stab da crisa	<i>pendent</i>
Determinaziuns pertuccont la collaboraziun denter las vischnauncas e la regiun	<i>pendent</i>
Documentaziun per pusseivladads	<i>pendent</i>

d'investiziuns en vischnaunca	
Avertura da perimeter - sanaziun dalla Via dalla staziun	<i>pendent</i>
Midadas organisatoricas per garantir las prestaziuns administrativas	<i>pendent</i>
Eventuala introducziun d'ina polizia communal	<i>pendent</i>
Reglar da niv la representanza el cussegl d'administraziun dalla ASS AG	<i>pendent</i>
Fixar ina visiun e strategia per la vischnaunca da Tujetsch	<i>pendent</i>
Introducziun d'in sistem da management da qualidad	<i>pendent</i>

Gian-Reto Nufer, genau:

Project - Casa Soldanella

Nus havein fatg pliras analisas el connex cul project dalla Casa Soldanella. La Casa Depuoz sustegn la varianta che preveda da metter sut tetg las persunas cun impediment dalla Casa Soldanella a Sedrun, nua che la Tgèsa s. Vigeli secatta. La gruppa dil project ha priu investa dallas localitads dalla Tgèsa s. Vigeli e dil contuorn. Quei liug ei ideals per ina tala instituziun. Igl Uffeci social cantunal ei vegnius informaus en caussa.

L'intenziun ei da baghegiar in niv baghetg silla parcella dalla Tgèsa s. Vigeli e da nezegiar la nova part dil baghetg existent sco dimora da vacanzas per persunas cun impediment. Ultra da quei eisi previu da fusiunar la Casa Soldanella cun la Casa Depuoz, aschia ch'ei dat silsuenter sulettamein ina organizaziun purtadra. Persuenter basegna ei aunc pliras lavurs preparativas. Las structuradas dil di vegnan a restar vinavon ella casa da scola a Rueras.

7. Tractanda   Saramentaziun dils novs commembers dalla suprastonza communal

Ignazi Monn, president dil cussegl da vischnaunca:

Preziau Martin, ei fa grond plascher a nus che Ti has surpriu il post sco president communal. Jeu giavischel a Ti bien success en suprastonza ed ina buna collaboraziun cul cussegl da vischnaunca. Jeu supplicheschel dad engirar avon Diu che Ti veglies ademplir tuttas obligaziuns da Tiu uffeci tenor meglier saver e puder.

Il president communal Martin Cavegn engira avon Diu ch'el vegli ademplir tuttas obligaziuns da siu uffeci tenor meglier saver e puder.

Preziau Daniel, ei fa grond plascher a nus che Ti statta a disposiziun sco genau. Jeu giavischel a Ti bien success en suprastonza ed ina buna collaboraziun cul cussegl da vischnaunca. Jeu supplicheschel dad engirar avon Diu che Ti veglies ademplir tuttas obligaziuns da Tiu uffeci tenor meglier saver e puder.

Il genau Daniel Schmid engira avon Diu ch'el vegli ademplir tuttas obligaziuns da siu uffeci tenor meglier saver e puder.

8. Tractanda   Varia

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Jeu engraziell per la buna collaboraziun ch'jeu hai giu cun tuttas persunas sco presidenta dil cussegl da vischnaunca durant igl onn vargau. Als niev elegi giavischel jeu bia cuntentientscha en lur novs posts.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Avon il hotel La Cruna vegn ina nova garascha construida. La tualetta publica sper il hotel La Cruna ei veglia e basegna era certas remeduras. Eisi previu da sanar quella?

Sil parcadi Drun ein dapertut fessas veseivlas. Suenter la sanaziun dalla punt Drun fuss ei prudent da sanar quei parcadi. Ei quei previu?

Guido Monn, genau:

Jeu gratuleschel ad Ignazi Monn sin l'elecziun sco president dil cussegl da vischnaunca. Endadens secatta la tualetta en in bien stan. Ordadora eisi necessari da far certas remeduras. Nus vegnin a risguardar quella lavur el preventiv 2021. Era il parcadi havein nus previu da sanar l'auter onn.

Ignazi Monn, cusseglier da vischnaunca:

Il plazzal da baghegiar digl anteriur hotel Alpsu secatta en in miserabel stan. Quei ei buca ina emperneivla situaziun. Co vesa ei ora cun quei cass giuridic?

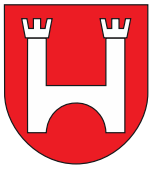
Martin Cavegn, president communal:

La vischnaunca ha tarmess ina disposiziun culla pretensiun da baghegiar anavos il plazzal da baghegiar. Ils responsabels dil project previu han tratg vinavon quella disposiziun avon la Dertgira administrativa dil cantun Grischun. Lezza ha gia decidiu ch'els ston far uorden culs munds da tratsch ed igl ulteriur material. La decisiun, schebein els ston spazzar la garascha sutterrana sto la dertgira administrativa aunc prender. Uss stuein nus spitgar silla decisiun dalla dertgira.

Il president dil cussegl da vischnaunca siara l'emprema radunonza dil trienni 2020-2023.

actuar:
Simon Collenberg

president:
Ignazi Monn

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
02-2020/2023

Plazzament da plirs molocs sin intsches communal – credit d'impegn

Messadi

dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziadas cusseglieras
Stimai cussegliers

1. Situaziun da partenza

La Regiun Surselva sco instituziun responsabla per l'economisaziun dils rumians ha elaborau igl onn 2012 las differentas variantas per deponer rumians. Quell'examinaziun ha mussau ch'il sistem cun molocs ademplescha il meglier las pretensiuns. Sin fundament da quella conclusiun ha la Regiun Surselva informau e cussegliau las vischnauncas d'introducir il sistem da molocs per la rimnada dallas miardas. La Regiun Surselva conceda allas vischnauncas in rabat da rodund 30% tier la cumpra dils molocs.

Ils molocs vegnan piazzai sut tiara, aschia ch'ei basegna indrezs specials ch'ei montai vid ils camiuns per svidar quels molocs. Pliiras vischnauncas han gia introduciu quei sistem per la rimnada dallas miardas. Cheutier s'audan denter auter las vischnauncas Glion/Ilanz, Laax e Falera. Igl onn 2019 ha era la vischnaunca Tujetsch piazzau en tut siat molocs sut la Tgèsa communal.

2. Situaziun actuala en vischnaunca

Sigl intschess dalla vischnaunca Tujetsch secattan numerusas hettas da rumians, numnadamein a:

- Bugnei
- Niregl
- Sedrun, sper il Sogntget
- Sedrun, sper la Tgèsa'alva
- Sedrun, sper la staziun da Sedrun (Viafier Matterhorn Gotthard)
- Camischolas, Tgamaura
- Rueras, sut la scola
- Rueras, entadem il vitg
- Selva, sper la via cantunala
- Tschamut
- Surrein, sper la punt
- Cavorgia

Butteglias da PET, veider, cuppas da conserva ed ieli vegl san ils vischins e las vischinas dismetter els suandonts loghens:

- Sedrun, sut Tgèsa communal (sper ils molocs existents)
- Rueras, sut scola

3. Avantatgs dils molocs

Las hettas da rumians fan ina buna pareta en nossa vischinonza. Pils vischins e las vischinas eisi denton buca adina plascheivel d'arver la porta e deponer ils sacs da miardas, damai ch'il fried ei buca emperneivels. Ultra da quei vegn la porta per part buca serrada diltuttatfatg, quei che ha per consequenza ch'ils animals entran magari. Quels fan disuorden e rumpan ils sacs. Silsuenter sto il menaschi tecnic metter en uorden quels incaps. Cheutras seresultan cuosts el rom dil manteniment.

Ils molocs vegnan mintgamai serrai giu cun in uvierchel, aschia che negins animals san entrar e far disuorden. Cheutras seresultan pli paucs cuosts tier il manteniment. Il sistem culs molocs ei vegnius introducius da pliiras vischnauncas en nossa regiun ils davos onns. Las experientschas ch'ei vegnidas fatgas cun quei sistem ein ordvart bunas. Ils vischins e las vischinas en auters loghens apprezzieschan ils molocs, damai ch'ei setracta d'in sistem schuber e cumadeivel.

4. Molocs – loghens

Igl ei previu d'engrondir il sistem culs molocs per la rimnada dils sacs da miardas, veider, pet e cuppas da conservas. La gliesta cheusut demuossa, nua ch'ils molocs vegnan piazzai sigl intschess dalla vischnaunca Tujetsch.

	molocs previ	Svidada entras	Regularitad dalla svidada
sacs da miardas			
Tgès'alva	2 x	Regiun Surselva	2 x / jamna
Tgamaura	2 x	Regiun Surselva	2 x / jamna
Rueras, sper casa da scola	2 x	Regiun Surselva	2 x / jamna
Rueras Parvechel	1 x	Regiun Surselva	2 x / jamna
Selva	1 x	Regiun Surselva	2 x / jamna
Total	8 x		

veider			
Rueras, sper la casa da scola	1 x	Regiun Surselva	Tenor basegns
Total	1 x		

PET			
Sedrun, sut Tgèsa communal	1 x	Transportader	Tenor basegns
Rueras, sper la casa da scola	1 x	Transportader	Tenor basegns
Total	2 x		

cuppas da conservas			
Sedrun, sut Tgèsa communal	1 x	Transportader	Tenor basegns
Rueras, sper la casa da scola	1 x	Transportader	Tenor basegns
Total	2 x		

La finamira ei che la partizun d'economisaziun da rumians dalla Regiun Surselva sto svidar mo ina gada ad jamna ils molocs. Quei pretenda denton che la capacitad dils molocs sigl intschess communal sto esser sufficienta en tuts loghens, oravontut era duront la stagiun aulta. Suentar il piazzament dils molocs previ, vegn la vischnaunca a menar atras controllas, schebein la capacitad dils molocs tonscha per contonscher quella finamira. Pils proprietaris da casas havess quei in grond avantatg. En quei cass sereduceschan las taxas da rumians, damai ch'il factur 1 enstagl da 1.5 (factur per la rimnada da miardas) vegn applicaus tier la calculaziun dalla taxa.

Las ulteriuras hettas (Bugnei, Niregl, Sedrun sper il Sontget, sper la staziun da Sedrun, Tschamut, Surrein e Caviggia) vegnan pil mument buca remplazzadas entras molocs. Quellas secattan aunc en in bien stan ni ein cumpigliadas d'in project da construcziun. En plirs loghens spetga la vischnaunca sin l'elavuraziun e realisaziun dils projects da construcziun avon che decider, nua ch'ils molocs vegnan piazzai. Quei per exempel tier la staziun a Sedrun ch'ei prevedida da baghegiar entuorn ils proxims onns. A Tschamut ha la vischnaunca l'intenziun d'ereger novs parcadis all'entschatta dil vitg (sper la tegia da rumien). La tegia da rumien vegn remplazzada el rom da quei project.

5. Cuosts per il piazzament dils molocs sin intschess communal

Ils cuosts per las lavurs el connex cul piazzament dils molocs ein indicai cheusut. Totalmein seresultan cuosts ella summa da frs. 215'000.00.

Descripziun	Tocs	Cuosts per toc (frs.)	Total cuosts (frs.)
Molocs da 5000 liters (<i>per miardas, PET</i>)	10	5'600.00	56'000.00
Molocs da 5000 liters (<i>per aluminium/pleh e veider</i>)	3	7'480.00	22'440.00
<i>Rabat tier la cumpra dils molocs</i>	30%		-23'532.00
Totals cuosts pils molocs			54'908.00
Rudis da betun	13	1'350.00	17'550.00
Signet dalla vischnaunca	1	1'400.00	1'400.00
Inscripziuns ed uorden supplementar			2'000.00
Transports			5'600.00
Lavurs d'impresari			110'000.00
Cuosts nunprevedi			8'170.60
Total cuosts			199'628.60
Taglia sin plivalur	7.7%		15'371.40
Cuosts totals (inclus tpe)			215'000.00

Calculaziun dils cuosts

6. Facit

La suprastanza communal ha l'intenziun da remplazzar pliras tegias da rumien e cheutras adattar l'infrastructura al stan d'oz. Els marcaus ei il sistem culs molocs dapi plirs onns en funcziun. Las experienschas ch'ei vegnidas fatgas en autras vischnauncas cun quei sistem ein ordvart positivas. Sin fundament dils molocs piazzai sut Tgèsa communal ha ei dau plirs resuns positivs. La populaziun appreziescha quella sligiazion, quei oravontut pervia ch'ei setracta d'in sistem schuber.

Ord vesta da Tujetsch sco liug da turissem eisi medemamein impurtont da porscher als hosps ina infrastructura cuntenteivla per la rimnada dallas differentas sorts da miardas che corrispunda al temps ed als basegns d'ozildi.

Las hettas ch'ei oz aunc en in bien stan vegnan remplazzadas cura ch'igl ei necessari da sanar talas. Cheutras seresulta pil mument in respargn da frs. 60'000.00.

La suprastanza communal propona da conceder in credit da frs. 215'000.00 pil remplazzament dallas surmenziunadas hettas da rumians entras molocs e spera ch'il cussegl da vischnaunca detti il consentiment persuerter.

7. Proposta

La suprastonza communal propona al cussegl da vischnaunca

- a) d'approbar in credit d'impegn ella summa da frs. 215'000.00 per il piazzament da plirs molocs sigl intschess communal da Tujetsch (engrondaziun dil sistem culs molocs).

La fatschenta sto aunc vegnida suttamessa al referendum facultativ tenor artechel 17 lit. b.

Annexa: Plan da situaziun

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Martin Cavegn

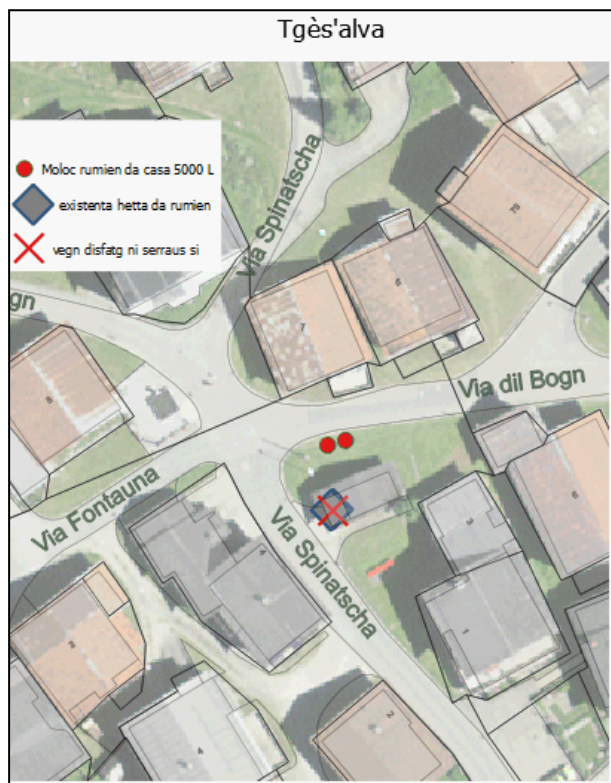
Menader center communal
Simon Collenberg

Annexa

Sedrun

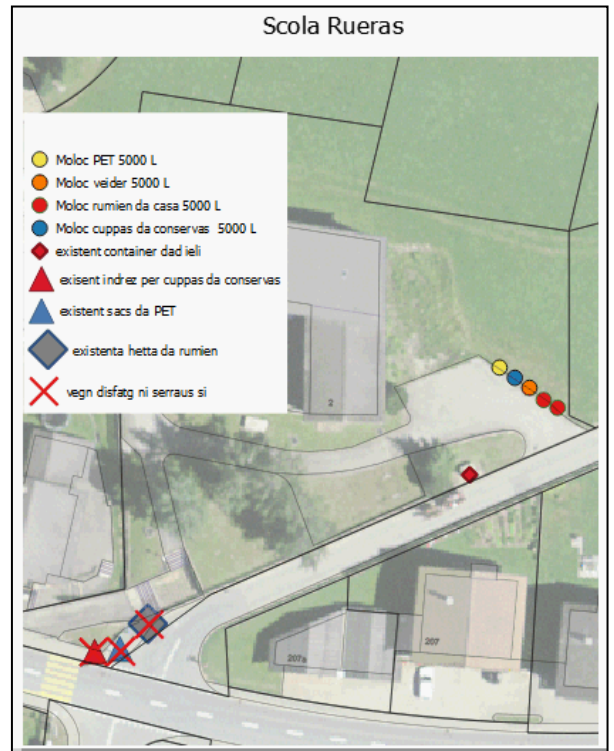

Camischolas

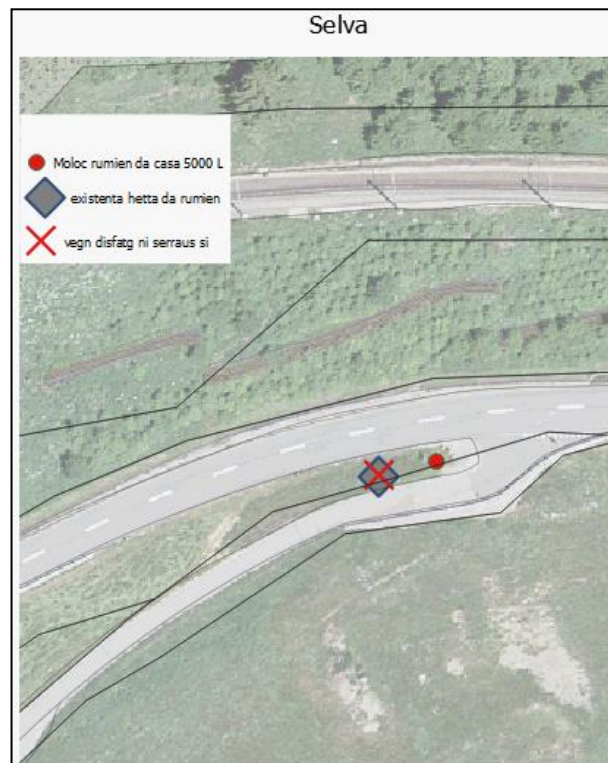

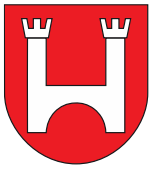

Rueras

Selva

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
02-2020/2023

Votaziun consultativa el connex culla revisiun dalla constituziun communal

Messadi

dalla suprastanza communal e la cumissiun preparatorica al cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziadas cusseglieras
Stimai cussegliers

1. Situaziun da partenza

1.1 Retrospectiva sillas lavurs terminadas

A caschun dalla radunonza dil cussegl da vischnaunca da mesjamna, ils 23 da mars 2016 eisi vegniu elegiu ina cumissiun per la revisiun dalla constituziun communal. La cumissiun ha retschiert l'incarica d'adattar las cumpetenzas finanzialas dalla radunonza da vischnaunca, aschia che tala sa buca decider davart expensas nunlimitadas sco era d'analisar las structuras politicas. La cumissiun per la revisiun dalla constituziun communal ei ladinamein semessa alla lavur. En in empres pass ha ella definau pli-ras finamiras en connex cun l'elavuraziun d'ina nova constituziun communal. Quellas ein menziunadas cheusut:

- Simplificar las structuras politicas ed adattar talas als basegns dad oz.
- Endrizzar la structura politica aschia che las singulas decisiuns politicas hagien la legitimitad democratica adequata.
- Formar la structura politica aschia ch'ella drova meins resursas persunalas.
- Far pli interessant ils differents gremis politics (adattar pensums e cumpetenzas).
- Optimar las vias da decisiun (pli cuortas e semplas vias da decisiun).

A caschun dalla seduta dil cussegl da vischnaunca dils 5 d'october 2016 ha la cumissiun presentau duas variantas per ina nova organisaziun communal. L'emprema varianta preveda la suprastonza communal, il cussegl da vischnaunca e la cuminonza dils votants all'urna sco organs comunals. La secunda varianta cumpeggia la suprastonza communal, la radunonza da vischnaunca e la cuminonza dils votants all'urna sco gremis politics. A caschun da quella seduta ha il cussegl da vischnaunca incaricau la cumissiun per la revisiun dalla constituziun communal d'examinar tuttas cumissiuns previdas dalla constituziun e da sclarir el rom dalla revisiun tgei menaschis accessoris ch'ei fa senn da sligiar si sco era d'elaborar propostas, nua ch'ils pensums da quels menaschis duein vegnir exequi da niev enteifer l'organisaziun communal. La cumissiun ei silsunter puspei semessa alla lavur.

El rom d'ina informaziun publica ha la cumissiun presentau ils 17 da november 2017 las variantas menziunadas e las sligiazions elavuradas davart las cumissiuns ed ils menaschis accessoris. A caschun dall'informaziun ei ina votaziun consultativa vegnida menada atras. Dallas total 32 personas presentas han 29 personas votau per la varianta che cumpeggia la suprastonza communal, il cussegl da vischnaunca e la cuminonza dils votants all'urna sco organs comunals.

Partent da sia incarica ha la cumissiun intervegniu beinspert che la constituziun communal da Tujetsch basegna era muort auters motivs ina revisiun. Per l'ina eisi mai pli vegniu fatg uorden ella constituziun dapi che quella ei vegnida messa en vigur, aschia che tala cuntegn differentas normas che corrispundan buca pli al stan actual ni ch'ei daventadas obsoletas. Per l'otra ha il cantun sancziunau e mess en vigur sigl 1. da fenadur 2018 ina nova lescha da vischnauncas che oblihescha las vischnauncas d'adattar lur constituziuns sil pli tard tochen la fin digl onn 2022 al niev dretg cantunal. La cumissiun preparatorica ha ord quei motiv adattau la constituziun communal allas pretensiuns dalla nova lescha da vischnauncas dil cantun. Plinavon ein numerusas normas constituziunalas ch'eran buca pli actualas ni ch'eran daventadas obsoletas vegnidadas adattadas ni strihadas. Sper quella lavur ha la cumissiun preparatorica elavurau entginas propostas che prevedan ina dissoluziun da certas cumissiuns ed ulteriuras adattaziuns tier la cumposiziun da plirs gremis comunals.

Sco resultat da quellas lavurs ei uss il sboz d'ina constituziun communal actualisada avon maun che corrispunda alla lescha cantunala da vischnauncas. Ultra da quei ein ils puncts impurtants (cumpetenzas finanzialas e cumpetenzas generalas) per la constituziun communal cun la varianta suprastonza communal, radunonza da vischnaunca e votaziun all'urna ni cun la varianta suprastonza communal, cussegl da vischnaunca e votaziun all'urna elavurai. Sper quels documents da basa (resultats) schaijan medamein las propostas elavuradas che prevedan la dissoluziun da singulas cumissiuns ni in'adattaziun

dil diember dils commembers d'entgins gremis communal sin meisa. Ins sa pia constatar che la cumissiun preparatorica ha terminau las impurtontas lavurs el connex culla revisiun dalla constituziun communal.

1.2 Proxims pass

Per facilitar ils proxims pass e per ch'ei seigi buca necessari da preparar el detagl duas differentas variantas (constituziun communal) per ina nova organisaziun communal e suttametter quellas alla votaziun dil pievel, han la suprastanza communal e la cumissiun preparatorica decidiu comunablamein da menar atras ina votaziun consultativa. Igl artechel 18 dalla lescha cantunala da vischnauncas ch'ei ida en vigur cun l'entschatta fenadur 2018 possibilitescha ina tala votaziun. Quei era sin fundament dalla lescha precedentia da vischnauncas buca pusseivel. Impurtont ei da menziunar che la votaziun consultativa ei en cumparegliaziun cun ina votaziun ordinaria giuridicamein buca ligionta. La votaziun consultativa lubescha sulettamein semeglient ad in questunari d'eruir certas tendenzas ni giavischs sco era da mesirar la «temperatura politica». La finamira da quella votaziun consultativa ei d'eruir, schebein la populaziun tuatschina vul desister egl avegnir silla radunonza da vischnaunca ni sch'ella vul plitost desister sil cussegl da vischnaunca. Sco gia menziunau ha ina votaziun consultativa giu liug a caschun dall'informaziun publica dils 17 da november 2017. Quella ei denton buca representativa, damai che sulettamein 32 personas ein stadas presentas, quei che corrispunda a 3% dallas personas cun dretg da votar. Ord quei motiv ei ina ulteriura finamira el connex culla votaziun consultativa da contonscher resultats representativs. A vesta a quella finamira ein la suprastanza communal e la cumissiun preparatorica avisai sin ina stedia participaziun dallas votantas e dils votants.

Ils resultats ord la votaziun consultativa surveschan alla cumissiun sco ina directiva per las proximas lavurs preparativas. La cumissiun preparatorica vegn numnadamein ad elavurar silsunter la constituziun communal tenor la varianta che obtegn la maiortad dallas vuschs a caschun dalla votaziun consultativa all'urna e suttametta silsunter tala al cussegl da vischnaunca ed alla votaziun all'urna per schar approbar. Consequentamein ha la votaziun consultativa sulettamein in caracter directiv per las proximas lavurs dalla cumissiun preparatorica. Il pievel tuatschin decida per pli tard, schebein el vul approbar la nova constituziun communal elavurada sin fundament dils resultats dalla votaziun consultativa.

Damai che la constituziun communal vegn elaborada sulettamein per ina varianta e buca per duas, seresulta in grond avantatg. Quei agir possibilitescha numnadamein da spargnar dabia lavur e temps. La cumissiun preparatorica sa aschia ventscher beinspert las lavurs preparativas per suttametter la constituziun communal al cussegl da vischnaunca e silsunter alla votaziun all'urna.

2. Organisaziun communal – variantas

La cumissiun preparatorica ha elavurau eifer pliras sedutas ils puncts centrals, las cumpetenzas finanzialas e generalas dallas duas variantas per l'organisaziun communal sco era cumparegliau ils avantatgs e disavantatgs da quellas variantas. Quels resultats ein menziunai en quei capetel e surveschan al pievel tuatschin sco basa per prender ina decisiun a caschun dalla votaziun consultativa.

2.1 Puncts centrals

Cheusut ein ils puncts centrals dallas duas variantas menziunai.

VARIANTA CUN LA RADUNONZA DA VISCHNAUNCA E SENZA IL CUSSEGL DA VISCHNAUNCA

Puncts centrals da questa sligiazion ein:

- Ei exista negin cussegl da vischnaunca pli.
- En cumparegliaziun cun oz retscheiva la radunonza da vischnaunca dapli cumpetenzas.
- Encunter las decisiuns dalla radunonza da vischnaunca sa buca pli vegnir fatg diever dil referendum facultativ. Quellas decisiuns ein definitivs.
- Davart las pli impurtontas fatschentas communalas decida il pievel all'urna (referendum obligatoric).

VARIANTA CUN IL CUSSEGL DA VISCHNAUNCA E SENZA LA RADUNONZA DA VISCHNAUNCA

Puncts centrals da questa sligiazion ein:

- Ei exista negina radunonza da vischnaunca pli.
- Il cussegl da vischnaunca obtegn dapli cumpetenzas. Bia fatschentas che vegnevan entochen uss avon la radunonza da vischnaunca, schaian en cumpetenza dil cussegl.
- Encunter impurtontas decisiuns dil cussegl da vischnaunca sa vegnir fatg diever dil referendum. Consequentamein ha il pievel era en quei grau il davos plaid (referendum facultativ).
- Davart las pli impurtontas fatschentas decida il pievel all'urna (referendum obligatoric).
- La suprastanza communal ha la pusseivladad da convocar la populaziun a radunonzas d'orientaziun per informar davart fatschentas da muntada speciala.

2.2 Cumpetenzas finanzialas

Las variantas elavuradas per l'organisaziun communal prevedan che grondas expensas vegnan suttamessas alla votaziun all'urna. Sin fundament dallas adattaziuns sa la radunonza da vischnaunca buca pli decider sur d'expensas unicas senza limita sco tochen da cheu. Quei ei stau in grond giavisch ch'ei vegnius exprimius el connex cull'incumbensa per la revisiun dalla costituziun communal. Las adattaziuns portan dus gronds avantatgs. Per l'ina san ins garantir aschia che las decisiuns politicas han la legitimidad democratica necessaria. Per l'autra retscheiva la votaziun all'urna ina pli gronda muntada, damai ch'ils votants e las votantas vegnan cunfrontai cun dapli fatschentas (novas cumpetenzas).

VARIANTA CUN LA RADUNONZA DA VISCHNAUNCA E SENZA IL CUSSEGL DA VISCHNAUNCA

cumpetenzas	suprastonza communal	radunonza da vischnaunca	votaziun all'urna
novas expensas unicas per la medema caussa	tochen frs. 80'000	frs. 80'000 entochen frs. 1'500'000	varga frs. 1'500'000
expensas che serepetan onn per onn	tochen frs. 40'000	frs. 40'000 entochen frs. 250'000	varga frs. 250'000
credits supplementars	tochen frs. 20'000	varga frs. 20'000	
acquists, alienaziuns e mutaziuns da beins immobiliars e terren sco era engrevegier ni favorisar tals cun dretgs persunals e dretgs reals restrenschi (notaziuns, menziuns, servituds e dretgs d'impegn).	tochen frs. 80'000	frs. 80'000 entochen frs. 1'500'000	varga frs. 1'500'000

VARIANTA CUN IL CUSSEGL DA VISCHNAUNCA E SENZA LA RADUNONZA DA VISCHNAUNCA

cumpetenzas	Suprastonza communal	cussegl da vischnaunca	votaziun all'urna
novas expensas unicas per la medema caussa	tochen frs. 80'000	frs. 80'000 entochen frs. 1'000'000* (x)	varga frs. 1'000'000
expensas che serepetan onn per onn	tochen frs. 40'000	frs. 40'000 entochen frs. 100'000* (x)	varga frs. 100'000
credits supplementars	tochen frs. 20'000	varga frs. 20'000*	
acquists, alienaziuns e mutaziuns da beins immobiliars e terren sco era engrevegier ni favorisar tals cun dretgs persunals e dretgs reals restrenschi (notaziuns, menziuns, servituds e dretgs d'impegn).	tochen frs. 80'000	frs. 80'000 entochen frs. 1'000'000* (x)	varga frs. 1'000'000

*referendum facultativ

(x) Sis commembers dil cussegl da vischnaunca san pretender che quei fatg menziunau vegn suttamess alla votaziun all'urna.

2.3 Cumpetenzas generalas

Cheusut ein las cumpetenzas generalas dallas duas variantas indicadas.

VARIANTA CUN LA RADUNONZA DA VISCHNAUNCA E SENZA IL CUSSEGL DA VISCHNAUNCA

cumpetenzas	radunonza da vischnaunca	votaziun all'urna
leschas, reglaments ed ordinaziuns		
relaschar e midar leschas, reglaments ed ordinaziuns cun vigur generala	x	
relaschar e midar la constituziun communal e la lescha da baghegiar		x
finanzas		
approbar il quen annual, il preventiv ed ils rapports da gestiun	x	
fixar ils peis da taglia	x	
elecziuns		
eleger ils delegai e tuttas cumissiuns permanentas cun excepziun dalla suprastanza communal, dalla cumissiun da gestiun ed il cussegl da scola	x	
eleger la suprastanza communal, la cumissiun da gestiun ed il cussegl da scola		x
dretgs		
decider davart l'explotaziun da terren communal	x	
conceder e midar essenzialmein concessiuns per l'utilisaziun dall'aua, exequir il dretg da scadenza el senn dalla legislaziun davart il dretg dallas auas sco era conceder e midar essenzialmein concessiuns d'auter gener da pli gronda muntada.		x
conceder gudidas per in cuoz da varga 10 onns vid caussas ch'ein en diever public	x	
collaboraziun		
decider davart midadas dalla participaziun resp. dalla appartenenza a corporaziuns ed instituziuns regionalas	x	
decider davart la participaziun resp. l'appartenenza a corporaziuns ed instituziuns regionalas e davart la fusiun cun autras vischnauncas		x
specials dretgs		
suttametter fatschentas alla votaziun all'urna	x	

VARIANTA CUN IL CUSSEGL DA VISCHNAUNCA E SENZA LA RADUNONZA DA VISCHNAUNCA

Cumpetenzas	cussegl da vischnaunca	votaziun all'urna
leschas, reglaments ed ordinaziuns		
relaschar e midar leschas, reglaments ed ordinaziuns cun vigur generala* (x)	x	
relaschar e midar ordinaziuns e reglaments executoris senza vigur generala, en special reglaments da gestiun, ordinaziuns ed il regulativ da salarisaziun sco era in uorden da fatschenta per il cussegl da vischnaunca e per la suprastanza communal	x	
relaschar e midar la constituziun communal e la lescha da baghegiar		x
finanzas		
approbar il quen annual, il preventiv ed ils rapports da gestiun*	x	
fixar ils peis da taglia*	x	
elecziuns		
eleger il cussegl da vischnaunca, la suprastanza communal, la cumissiun da gestiun ed il cussegl da scola		x
eleger il president dil cussegl da vischnaunca, il vicepresident dil cussegl da vischnaunca, il vicepresident communal, dus dumbravuschs e dus suppleants, igl actuar dil cussegl da vischnaunca, ils delegai, tuttas cumissiuns predeberontas e tuttas cumissiuns permanentas cun excepziun dil cussegl da vischnaunca, dalla suprastanza communal, dalla cumissiun da gestiun ed il cussegl da scola	x	
dretgs		
decider davart l'explotaziun da terren communal	x	
conceder e midar essenzialmein concessiuns per l'utilisaziun dall'aua, exequir il dretg da scadenza el senn dalla legislaziun davart il dretg dallas auas sco era conceder e midar essenzialmein concessiuns d'auter gener da pli gronda muntada.		x
conceder gudidas per in cuoz da varga 10 onns vid caussas ch'ein en diever public	x	
collaboraziun		
decider davart midadas dalla participaziun resp. dalla appartenenza a corporaziuns ed instituziuns regiunalas	x	
decider davart la participaziun resp. l'appartenenza a corporaziuns ed instituziuns regiunalas e davart la fusiun cun autras vischnauncas		x
specials dretgs ed ulteriurs pensums		
deliberar preliminarmein tuttas fatschentas ch'ein da suttametter alla votaziun all'urna	x	
verificar votaziuns ed elecziuns communalas	x	
decider davart conflicts da cumpetenzas denter las autoritads communalas	x	

*referendum facultativ

(x) Sis commembers dil cussegl da vischnaunca san pretender che quei fatg menziunau vegn suttamess alla votaziun all'urna

2.4 Avantatgs e disavantatgs dalla variantas

Ils avantatgs ed ils disavantatgs dallas duas variantas ein medemamein vegni elavurai entras la cumisiun preparatorica. Cheusut ein quels menziunai.

VARIANTA CUN LA RADUNONZA DA VISCHNAUNCA E SENZA IL CUSSEGL DA VISCHNAUNCA

Avantatgs

---

democrazia directa e liug da sentupada

- La radunonza da vischnaunca ei ina plattaforma, nua che la gliעד sa s'entupar e discussiunar davart tematicas politicas. Ella ei in liug da cuminonza e procura per identitad.
- Entras la radunonza da vischnaunca vegn il pievel involvaus ellas impurtontas fatschentas e ha il davos plaid. La democrazia directa ei realisada aschia a moda optimala.
- Il process da decisiun vegn repartius sin ils participonts e las participontas dalla radunonza da vischnaunca.

model usitau

- La radunonza da vischnaunca ei in model fetg derasau el cantun Grischun. 94 da totalmein 105 vischnauncas el cantun Grischun disponan d'ina radunonza da vischnaunca.

Disavantatgs

---

sefatschentar cun fatgs politics

- El rom dalla radunonza da vischnaunca ha ina profunda discussiun sco tier il cussegl da vischnaunca buca liug.
- Las personas che fan part alla radunonza da vischnaunca han per ordinari buca peda e l'energia da s'approfundar ella tematica politica e sebasan aschia sillas informaziuns ed il giudicament dalla suprastanza communal.
- Differentas personas cun dretg da votar han buca la curascha d'exprimer lur meini tier ina tematica duront la radunonza da vischnaunca.
- La participaziun allas radunonzas da vischnaunca ei pil pli fetg mudesta. Ei exista il prighel che gruppas d'interess san prender influenza sin las decisiuns.

Avantatgs

---

sefatschentar cun fatgs politics

- Il singul burgheis ha ozildi la tendenza da delegar la discussiun e la decisiun sur da fatgs politics ad in gremi specialisau. Quei oravontut ord ils motivs ch'ils fatgs politics daventan pli e pli cumplexs. Plinavon ha il singul burgheis pil pli buca igl interess ed il temps da s'approfundar els fatgs politics.
- El cussegl da vischnaunca sefatschantan ils cussegliers e las cusseglieras detagliadamein e profundamein cun la tematica. Ina certa professionalitad e survesta ei consequentamein avon maun.
- Il cussegl da vischnaunca fuorma ina certa cunterpeisa enviars la suprastonza e survigilescha in ton era igl agir da quella. Il singul burgheis che fa part alla radunonza da vischnaunca ni votescha davart las fatschentas, ei buca habels d'exequir quella funcziun.
- Il process da decisiun entras la suprastonza, il cussegl da vischnaunca ed en damondas principalas entras la decisiun dil pievel all'urna ei efficientes.

cultura e representaziun dil pievel

- Il cussegl da vischnaunca ei ina part dalla cultura politica en vischnaunca. Quei gremi politic ei secumprovaus ed il pievel sa co quel funcziunescha.
- Igl interess per las tractandas e decisiuns dil cussegl da vischnaunca ei gronds. Quei semuossa surtut vid il fatg ch'ils protocols dil cussegl da vischnaunca ella Tuatschina vegnan legi stediamein.
- Il cussegl da vischnaunca ei ina plattaforma che dat ad in e scadin la pusseivladad da rimnar las emprendas experientschas sin camp politic.
- Quei gremi dat la pusseivladad a gruppaziuns d'interess da vegnir representadas ed udidas ella politica communal. Il cussegl da vischnaunca ei in gremi representativ dil pievel.

Disavantatgs

---

gl'interess ed igl engaschi per la politica

- Igl ei buca adina segir, sche avunda persunas cun la savida necessaria ein prontas da s'engaschar per il cussegl da vischnaunca sco era da metter a disposiziun il temps liber per quei uffeci.
- La qualitat dalla lavur dil cussegl da vischnaunca ei dependenta digl engaschi dils cussegliers e dallas cusseglieras. Buca tut ils cussegliers e tuttas cusseglieras semettan en cun il medem engaschi per ils fatgs politics.
- Ei exista il prighel ch'il cussegl da vischnaunca baghegia si sco ina sort opposiziun enviars la suprastonza communal e blochescha cheutras las propostas ed acziuns da quella.

negin model usitau per pintgas vischnauncas

- Naven d'ina populaziun da sur 10'000 habitonts eisi strusch pli pusseivel da menar atras radunonzas da vischnaunca. La teoria politica recamonda perquei pér naven da quella grondezia l'introducziun d'in cussegl da vischnaunca.
- La nova lescha cantunala per vischnauncas determinescha il cussegl da vischnaunca sco ina sli-giaziun speciala. Da totalmein 105 vischnauncas el cantun Grischun cumpeglian sulettamein 17 vischnauncas quei gremi politic.

3. Facit e proposta

Igl ei impurtont che l'organisaziun communal digl avegnir corrispundi als giavischs e basegns dil pievel tuatschin. Ord quei motiv han la suprastanza communal e la cumissiun preparatorica decidiu communalamein d'involvar il pievel tuatschin avon ch'elavurar la costituziun communal per in'organisaziun communal e sutta metter quella alla votaziun all'urna. Quella votaziun consultativa possibilitescha d'involvar il pievel tuatschin sco era d'eruir il meini representativ arisguard las variantas per in'organisaziun communal.

Il resultats da quella votaziun consultativa ein per la cumissiun preparatorica da gronda muntada. Sin fundament dalla varianta preferida che seresulta a caschun da quella votaziun consultativa succedan numnadamein las proximas lavurs el rom dalla revisiun dalla costituziun communal.

La suprastanza communal e la cumissiun preparatorica recamondan al pievel tuatschin da prender part alla votaziun consultativa ed admettan ordavon in grond engraziament per scadina vusch.

La suprastanza communal e la cumissiun preparatorica proponan al cussegl da vischnaunca da sutta metter la suandonta fatschenta alla votaziun all'urna da *dumengia, ils 29 da november 2020*:

Votaziun consultativa (senza vigur legala) davart las duas variantas per in'organisaziun communal:

Tgei varianta dall'organisaziun communal preferis Vos? (A ni B)

- A) Organisaziun communal cun suprastanza communal, radunonza da vischnaunca e votaziun all'urna (senza cussegl da vischnaunca)**
- B) Organisaziun communal cun suprastanza communal, cussegl da vischnaunca e votaziun all'urna (senza radunonza da vischnaunca)**

Suprastanza communal e

cumissiun preparatorica per la revisiun dalla costituziun communal

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg